

viděl ve své fantazii člověka létajícího na stroji těžším vzduchu a jiného nořícího se v ocelové rybě do hlubin mořských. Tito básníci a vynálezci zároveň nebyli arci kladní ze stanoviska zpozdilých lidí, zaměřujících pojmy reálnost a účelnost (nacházející se ve vývoji) za domněle nehybné konvence.

Vynalézání techniko je abstraktním pochodem v oblasti krajně konkrétní. Konvence užitečné dnešku padají zítra před novým objevem. Nezapomínejme slov Wildeových: „*Pokrok je uskutečňování utopí!*“

Nemysleme tedy, že architekt s konstruktivním programem musí se ve své tvorbě školácky řídit úředními předpisy o pozemním stavitelství. Konstruktivnost neznamená: dělat vše tak, „jak se to dělá“ (oblíbená fráze), neznamená též: dělat ošklivé střechy, protože se nic jiného nezná, nebo spíše znát nechce. Jako minulý romantismus (často tak bezobsažný, jak neromantický) měl svého fantastu např. v Piranesim, právě tak bude mít architektura s heslem účelnosti své utopisty, své vynálezce, jimž bylo by směšno vytýkat nekonkrétnost nebo neúčelnost vzhledem k současnosti.

(Veraikon, str. 28—30, březen—květen 1924)

Jediné, co se po tisíciletí nemění,
jediné, co nemůže být omylem,
jediné, co je bezpečnou základnou, } je tradice.

Moderní umělci zmoudřeli a — aby neupadli do omylů — přistáli na pevné a bezpečné i uklidňující základně: tradice: Avšak: **PODSTATA TRADICE = PORUŠOVÁNÍ TRADICE.**

To měli by si uvědomit všichni odpůrcové moderního umění, dovolávající se tradice. Neboť kdyby byla, jak oni ji chápou:

nebylo by pokroku ani vývoje.

MODERNÍ UMĚNÍ = OHROMNÝ KULTURNÍ PROJEV,

dospívající svého kulminačního bodu. — Historie: Vyvrcholující kultura dospěla vždy ke stylu. Moderní umění dospělo stylu. Tím padá druhý argument profesorů umění proti modernímu umění, že je úpadkové, ježto nemá stylu.

STYL UMĚNÍ = STYL DOBY

Dnešní doba má styl nejuniverzálnější, jaký snad dosud byl: **STYL DNEŠNÍ DOBY = NESTYLOVOST**

Situace dneška:

Parní stroj ničí ruční výrobu,
elektřina ničí parní stroj,
rádium ničí elektřinu, } doba paradoxu.

Co bude zítra?

4× ročně nová móda, nová filosofická soustava, nový jízdní řád, nové umění. Dnešní život se mění — výborně — jako obrazce kaleidoskopu! Je dlužno být reální a počítat s tím, co je, nebo vystěhovat se na pustý ostrov, nebo uzavřít se v klášteře. — Romantický člověk nemá místa v dnešním životě, jako je nemá rytířské brnění, větrné mlýny, buddhismus, Louvre aj.

Vytýká-li se modernímu umění, že je přechodné a nemá trvalé ceny, je to jeho plus. Nechceme dělat ze života národní muzeum! Umění má existovat jako aktualita a nikoli hníť v galeriích. Vytýká-li se modernímu umění, že mu lidé nerozumějí — je to z nepochopení. A zajisté nejméně je pochopili jeho vykladači.

Umění není proto, aby se mu rozumělo! Neobrací se k rozumu! Umění má jen působit — působit fyziologicky!

Ostatně mohli by být lidé šťastní, když setkávají se s něčím neznámým v době cifer a detektivních ústavů.

DÍK TECHNICKÝM VYMOŽENOSTEM

(fotografie, film, fonograf) je umění zbaveno potřeby reprodukovat skutečnosti. To opatří dnes aparát výhodněji (rychlost, přesnost, laciná výroba). Umění je ponechán jeho vlastní úkol:

působit poeticky na smysly a obrazotvornost.

Umění neztrácí ničeho konkurencí strojů proto, že s nimi vůbec nekonkuruje. Ono technickými vynálezy získává proto, že se očisťuje. Rozumný člověk jde pro svoji podobiznu k fotografovi. Malíři zbývá karikatura, dokud nebude fotokarikatury.

Dnes nikdo nepožádá umění, aby něco reprodukovalo, ale aby na něho působilo.

UMĚNÍ DNEŠKA = POEZIE

Pozor! — Nesměšovat s pojmem slova „dekorativismus!“ Dekorativismus nevzbuzuje emoce, nepodceňuje ani nezdeptává, — stav = 0, klid, zakrývá neladnost, proto nemá smyslu.

MILUJEME ČISTÉ STĚNY — ÚČELNOST

Dnešní umění: Literatura nelíčí, ale působí vznešeně krásnými asociacemi a poezií slova na obrazotvornost. — Nerecituje básní! Moderní básně jsou spojeny s optickými asociacemi typografie. Obraz nevisí na zdi, aby dekoroval a zevšedněl zraku. Je reprodukován v knize. Jako máme knihy svých básníků, máme i knihy svých malířů. — Číňané neměli vůbec obrazů na stěnách svých příbytků. Dívali se na ně jen ve vhodných chvílích, jako čteme jen ve vhodných chvílích básně. — Ekonomie žití! —

Obraz přestává být obrazem a je **OBRAZOVOU POEZIÍ**.

Báseň se čte jako moderní obraz.

Moderní obraz se čte jako báseň.

Slučuje se:

Působivost básnická na obrazotvornost, } v jediný
působivost malířská na zrak, } útvar
široké intenzivní senzace. — Poetická optika.
Výtvarné básně.

Hudba: Zavřete koncertní síně! Jsou nudné. Baví a zájímají: kapely: Armády spásy, v kinech, barech, tančírnách, vojenské aj. na slavnostech.

Sochařství mizí: Dekorace zbytečná. Grafická reprodukce plastiky v knize je omyl. Zde na místě je obraz. — Kdy přestanou lidé stavět pomníky?

Film: doporučuje se sám sebou.

UMĚLCI SVLÉKLI PROROCKÉ ROUCHO a objevili se jako nepřebarvení šaškové: Nehlásají veliké pravdy, ale způsobují lidem drobné radosti života. Moderní umění poskytuje potěšení moderním lidem.

VELIKÉ UMĚNÍ JE MRTVO! — Pro paséisty není ničeho na skladě! Strojovou reprodukcí rozmnožuje se umění. Stává se uměním pro všechny, kdo jsou pro ně — kdo je potřebují. (Konec snobismu, sběratelství unikátů.)

Ale! Ať žijí lidé, kteří nepotřebují umění, nalézající je v životě! Je krásnější, protože žijoucí. Má celou intenzitu aktuálnosti.

Je krásnější:
 dostat milostný dopis než — číst báseň,
 ohňostrojná benátské noci,
 světelná reklama než — obrazy,
 zažít dobrodružství než — biograf,
 tančit než — přihlížet tanci,
 být pierotem na karnevalu než — Picassovi Pieroti.

Nebude již: Umění pro život, ale UMĚNÍ = ŽIVOT.
 Umělci budou jen aranžéry života. — Zahradnictví, ohňo-
 strojství, kuchařství. Chesterton vtipně předvídá: Společnosti
 pro zprostředkování milostných zápletek nebo dobrodružství.

Každý má právo být umělcem pro svoji soukro-
 mou potřebu. — Nový život bude mít svoji chválu bláznov-
 ství.

UMĚNÍ UMÍRÁ! — Umírá s velkým gestem. — Nemožno
 nevzpomenout chvíle, kdy roztrhla se opona chrámová:
 DOKONÁNO! — Musel zemřít, aby jeho učení
 stalo se životem.

(Veraikon, str. 30–34, březen–květen 1924)

V 19. století vymizela se zánikem náboženského umění
 a vlivem slohové nejednotnosti výtvarné produkce malba
 fresková. Zároveň toto století, jež je matkou naší technické
 civilizace, zbavilo malbu funkcí anekdotických, vyprávěcích,
 reprezentativních a ideologických, vykazavši při přesné dělbě
 práce tyto funkce oborům jiným. Malířství, jehož doména se
 zúžila do tabulového obrazu, nemělo nadále jiného úkolu
 než stát se svéprávně výtvarným projevem, *čirou, formovou
 poezií*. Fotografický aparát zrušil starou společenskou smlouvu
 mezi malířstvím a skutečností. V kubismu jsme svědky nového
 poměru malby a reality, postup abstrakce, geometrizace do-
 stupuje vrcholu, skutečnost, jež byla východiskem, zdeformo-
 vána a posléze přepodstatněna v souhrn autonomních, primár-
 ních geometrických tvarů a výmluvných barev, ovládaných
 specifickými zákony obrazové kompozice a konstrukce,
 z jejichž harmonie line se mocná optická poezie, je přivedena
 ve skutečnost novou a umělou, v artefakt, ježž Lisickij zve
Proun.

Bezpředmětné kompozice, studující čisté tvary a jejich vzá-
 jemné vztahy: ruský suprematismus a holandský neoplasti-
 cismus. Konec romantismu, závěrečný bod abstraktivismu
 a analytické subtrakce. Důležitá laboratorní ateliérová práce,
 experimentální metody, zdravá dezinfekce. Hledal se tu zá-
 kladní bod výtvarného umění, suprematisté a dadaisté došli